

Glöm inte företagsekonomernas grundutbildning i nationalekonomi

HUBERT FROMLET

REPLIK Det är tacknämligt att Niklas Bengtsson gör en reell genomgång av grundutbildningen i nationalekonomi (Bengtsson 2018). Han diskuterar utförligt de alltmer högljudda kraven på mer verklighetsförankring i nationalekonomins inledande kursinnehåll. Som vi vet beskrivs nationalekonomi allmänt som en metodtung vetenskapsgren – och många gånger som (för) abstrakt.

Bengtsson drar den viktiga slutsatsen avseende den nationalekonomiska grundutbildningen ”att det finns goda skäl att hålla fast vid den traditionella, metodfokuserade framställningen, eftersom den har betydande vetenskapliga och pedagogiska fördelar. En sådan framställning passar emellertid inte alla ... (s 19).”

Det ter sig inte alltför svårt att dela denna slutsats. Det kan dock vara angeläget att något vidareutveckla Bengtssons framförda tanke att den traditionella, metodtunga nationalekonomiska grundutbildningen inte visar sig som lämplig för alla studenter. I detta sammanhang kan det vara angeläget att också ta upp det nationalekonomiska kunskapsbehovet för företagsekonomer som saknar nationalekonomiskt fördjupningsintresse.

För denna grupp av ekonomistudenter – vilken tveklöst existerar – kan det finnas goda skäl att variera nuvarande utbildningsmodus i nationalekonomi. Det kan ske i linje med vad Bengtsson beskriver – med inriktning för blivande lärare eller journalister – som ”ett extratutbud av mer tillgängliga kurser”, t ex enligt mitt synsätt innehållande mer verklighetsförankrad koppling mellan

mikro- och makroekonomi eller tvärvetenskaplig forskning.

Efter många yrkesverksamma år inom industri- och bankvärlden är det min bestämda uppfattning att nationalekonomiska prognoser, trender och strukturomvandlingar i regel har en direkt inverkan på mer eller mindre samtliga avdelningar på ett (större) företag. Nationalekonomiska fakta och förändringar kan exempelvis påverka ett företags strategiska etableringsbeslut, försäljning, inköp, produktions- och personalplanering.

En annan viktig effekt som företagsekonomer kan förses med från den relativt metod- och modelltunga nationalekonomi är flerdimensionellt tänkande, tillämpningen av olika parametrar samtidigt och därmed en intellektuell flexibilitet. Detta är en komparativ fördel som vanligen underskattas och som ofta upptäcks först efter viss tid i yrkeslivet.

En särskild satsning på fallstudier (*case studies*) skulle kunna vara lämplig för både blivande företagsekonomer – men även för studenter med nationalekonomi som huvudinriktning. Den amerikanska *subprime*-krisen och den åtföljande globala finanskrisen med sina delvis starkt negativa realekonomiska konsekvenser skulle kunna fungera som ett utmärkt exempel på praktiska nationalekonomiska användningsområden.

Subprime-krisen uppstod efter en omfattande s k värdepapperisering av politiskt uppbackade bostadslån till mindre kreditvärldiga amerikanska hushåll och som följd av otillräcklig transparens avseende innehavarna och totalvolymen av dessa nya bostadspapper (s k *CDOs*, *Collateralized Debt Obligations*). När räntorna hade höjts märkbart och bostadspriserna i USA började sjunka, uppstod år 2007 en allvarlig förtroendekris inom det globala banksystemet på grund av otillräcklig vetskap om olika finansinstituts riskexponering på CDO-

Hubert Fromlet är
affilierad professor i
internationell ekonomi
vid Linnéuniversitetet.
hubert.fromlet@gmail.com

marknaden. En global förtroende- och likviditetskris blev således följden.

Bakom denna ödesdigra utveckling låg exempelvis mikrofinansiella och makrofinansiella förklaringsfaktorer i form av nya produkter (*CDOs*) och icke registrerade globala totalvolym, institutionella brister (hos ratinginstitut och tillsynsmyndigheter), finansmarknadspsykologi (överreaktioner), finanskris och slutligen starka effekter på den reala ekonomin i många länder (*Minskyeffekt*). Bättre tillämpning av den existerande tvärvetenskapliga forskningen hade troligen kunnat bidra till avsevärt mindre skadeverkningar – eller t o m omöjliggjort finanskrisen helt och hållet.

Två andra exempel på finansmarknadskriser med åtföljande realekonomisk kris kan tas från Asienkrisen år 1997 och Baltikumkrisen år 2008. Bägge kriserna hade sitt ursprung i stora bytesbalansunderskott i några länder – i Asien initialt med Thailand och Malaysia i spetsen. Baltikum tyngdes framför allt av Lettlands bytesbalansunderskott på mer än 20 procent av BNP innan den finansiella och ekonomiska krisen slutligen bröt ut. Sedan tillkom mestadels psykologiskt betingade spridningseffekter till andra länder i regionen. Synnerligen kännbara ekonomisk-politiska åtstramningseffekter följde. Många hushåll och företag drabbades (Fromlet 2012).

Häpnadsväckande var för mig speciellt före Baltikumkrisen i min dåvarande

rådgivningsfunktion att många ledande beslutsfattare i näringslivet inte kunde hantera riskerna från påtagliga bytesbalansunderskott. Definitionen av en bytesbalans föreföll vara ett tämligen okänt fenomen och således också själva riskexponeringen – en riskexponering som verkligen bygger på nationalekonomiska fundamenta.

Riskanalyser tillhör dock en företagslednings viktigaste uppgifter. Försäljare och inköpare i sin tur bör syssla med konjunkturprognoser, statistik, valutator, räntor, konkurrenskraft på hemmaplan och i andra länder och även med den mer långsiktiga tillväxtpotentialen. Konkurrenskraft bestäms inte enbart av endogena företagsekonomiska faktorer utan också av exogena nationalekonomiska.

Med andra ord: Det är viktigt att blivande företagsekonomer kan få en positiv inställning till nationalekonomi redan under grundutbildningen. Väl framme på ett jobb i företagsvärlden kommer många befattningar att kräva välförankrade nationalekonomiska grundkunskaper.

REFERENSER

- Bengtsson, N (2018), "Hur utforma grundutbildningen i nationalekonomi?", *Ekonomisk Debatt*, årg 46, nr 1, s 7–20.
- Fromlet, H (2012), "Predictability of Financial Crises: Lessons from Sweden for Other Countries", *Business Economics*, vol 47, s 262–272.